

Openingsrede Koen Goethals, algemeen directeur HOGENT

Opening academiejaar 2023-2024

MIRY Concertzaal, 28 september

Geachte aanwezigen, beste collega's binnen het hoger onderwijs, beste HOGENTenaars, beste studenten,

Heel hartelijk welkom aan HOGENT.

Ik zou deze toespraak kunnen optooien tot een septemberverklaring, gericht op de budgettaire situatie van de hogescholen in het algemeen en van HOGENT in het bijzonder. De financiële omstandigheden nopen inderdaad tot aangepast beleid. Voor sommige HOGENT-entiteiten, zoals de school of arts, gaat het overigens om een ingrijpende situatie. Dat is ook zo voor onze graduaatsopleidingen die vanaf dit academiejaar georganiseerd worden in een eigen Departement GO5: trouwens een unicum in Vlaanderen. Wie had ooit gedacht dat dit opleidingen zouden worden die een steeds maar groeiende groep 18-jarige studenten zouden aantrekken? En wat een schitterende opleidingen zijn het dan ook! Welke betekenis hebben ze niet voor de samenleving! Welke aantrekkingskracht hebben ze niet voor jonge mensen die door een praktijkgerichte hogere opleiding hun positie op de arbeidsmarkt versterken? Wel in die kracht schuilt nu precies hun kwetsbaarheid. Want deze opleidingen die organisatorisch en didactisch belangrijke investeringen eisen en steeds meer studenten trekken worden niet navenant gefinancierd. Het is één van de paradoxen binnen het hoger onderwijs: opleidingen die democratisering en inclusie in het hoger onderwijs versterken, die een grote behoefte bij de studiekeziers opvangen, die voor knelpuntberoepen de arbeidsmarkt fourneren, worden ondermaats gefinancierd.

Binnen HOGENT is de solidariteit met de graduaatsopleidingen groot. Ook al zijn het voor veel professionele bacheloropleidingen ook moeilijke tijden. Maar er zijn grenzen en de roep vanwege de hogescholen voor een adequatere financiering voor al hun opleidingen, ook voor de kunsten, klinkt harder en harder. Het is dan ook hoopvol te mogen vaststellen dat er bij de begrotingsopmaak van de Vlaamse Regering extra middelen zijn voorzien voor het hoger onderwijs. Waarvoor mijn dank. Nu nog afwachten hoe die verdeeld zullen worden en volgens welke modaliteiten.

Beste aanwezigen: laat me toch duidelijk stellen dat HOGENT met vertrouwen en gezonde ambities naar de toekomst kijkt. Er zijn diverse projecten die we dit nieuwe academiejaar zullen opnemen. Zoals een toekomstgericht investeringsplan. Neen, hiermee kiest HOGENT niet voor stenen boven mensen! HOGENT kiest voor mensen die in veilige, gezonde, duurzame en comfortabele omstandigheden kunnen samenwerken. En die het onderwijs en het onderzoek waarmaken op een eigentijdse en zelfs grensverleggende manier. Dat is ook de betekenis van ons duurzaamheidsbeleid waar we onverminderd voor blijven gaan. Niet omdat we op een hype willen meesurfen, wel omdat het noodzakelijk is. Omdat het veranderende klimaat, de sociale evoluties, de culturele noden, menselijke weerbaarheid, de toekomst van het hoger onderwijs, de samenleving, ja, deze planeet, daar naar snakt. We doen het omdat het onze verantwoordelijkheid is.

Dat mensen de focus zijn van HOGENT moet klaar en duidelijk zijn. Dit academiejaar krijgen we de doorstart van een aangepast personeelsbeleid. Met een cultuur van teamwerking, verantwoordelijkheid en vertrouwen en met doelstellingen van medewerkers verbonden met doelstellingen van teams. We implementeren ook een tweede pensioenpijler voor onze contractuele medewerkers op D en C niveau, met ingangsdatum 1 januari 2022. In budgettaire moeilijke tijden laat HOGENT haar ware kapitaal niet los: en dat kapitaal is de medewerkers in alle mogelijke hoedanigheden.

Dit alles gebeurt binnen een sfeer die popelt van verwachtingen. En terecht! Vlak voor de zomer kregen we het geweldige nieuws dat een Europees samenwerkingsverband (U!REKA) met HOGENT en 5 andere hogescholen in Lissabon, Amsterdam, Helsinki, Frankfurt en Ostrava (Tsjechië), het statuut van European University heeft gekregen. Overigens met de gewaardeerde steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en Stad Gent. Stel je voor; 6 hogescholen, internationaal gekend als “universities of applied sciences”, worden door Europa erkend als een European University in de wording! We behoren tot een selecte groep van minder dan 10% van de Europese kennisinstellingen die dit statuut verkregen. Beste aanwezigen; HOGENT wordt ook binnen het Europese hoger onderwijs een speler met impact. Europa begrijpt dat “universities of applied sciences” van grote maatschappelijke betekenis zijn en binnen het hoger onderwijs een prominente plaats verdienen.

Dit past perfect in een model waar het hoger onderwijsaanbod als een waaier wordt gezien. De metafoor van de leerladder, die al te sterk een hiërarchisch concept impliceert, wordt vervangen door die van een breed en gevarieerd spectrum. In dat hoger onderwijsspectrum zijn de hogescholen praktijkgericht en leiden ze direct inzetbare professionals op die niet zomaar in het werkveld staan, maar dat werkveld maken. Graduatens, zowel als professionele bachelors. En daarnaast leiden we kunstenaars op, cultuurdragers en cultuurmakers die een onvervangbare maatschappelijke rol opnemen. Prestige, importantie en verantwoordelijkheid zijn ook ons deel. We moeten de gemeenschap overtuigen dat er binnen het hoger onderwijs verschillende evenwaardige paden bestaan en dat het pad kiezen dat het beste aansluit bij de talenten en ambities van de studenten een verantwoordelijkheid is van alle actoren. Geen verhaal van puur op renomme gekozen opleidingen om dan door een waterval meegesleurd te worden tot men onzacht terecht komt in zogenaamd lagere niveaus. Maar wel een constructief verhaal van kansen, ambities, overwogen keuzes en het innemen van een plaats in een dynamisch spectrum dat steeds weer mogelijkheden biedt om een leven lang te ontwikkelen.

De grote meerwaarde van de hogescholen kan daarin moeilijk overschat worden! Welke cruciale rol hebben ze in het mogelijk maken van duurzame welvaart! En hoe kunnen ze daar nog verder in groeien en hierdoor de Gemeenschap nog beter dienen! Daar moeten we als hogescholen van doordrongen zijn: dit moeten we vol trots uitdragen.

Dit is niet enkel een moreel appél. Het is ook een appél aan de hogescholen om verder te investeren in de kwaliteit van hun onderwijs en hun onderzoek, hun personeel en hun organisatie.

Daar zijn natuurlijk middelen voor nodig: extra middelen voor onderwijs en een leven lang ontwikkelen, maar ook voor praktijkgericht onderzoek. En dit binnen een lange-termijn visie, vanuit een strategisch kader zowel op het Vlaamse niveau als dat van de individuele hogescholen. Dat sluit aan bij wat de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) in een rapport van 2021 over de financiering van het Vlaamse hoger onderwijs, expliciet adviseert: investeer meer geld in hogeschoolonderzoek. Het zal de belastingbetaler lonen! De Vlaamse hogescholen vragen daarom een verhoging van hun onderzoeksmiddelen, binnen een kader waarvoor ze graag verantwoording afleggen.

Ook op het vlak van onderwijs, onze hoofdpoddracht als hogescholen, kan het waaiermodel de gedachten vestigen. Denk maar aan het organiseren van wisselstromen tussen opleidingen aan universiteiten en hogescholen, zoals die trouwens met middelen van het Voorsprongfonds uitgewerkt werden door UGent, HOGENT en Artevelde hogeschool. Of aan gezamenlijke initiatieven rond oriëntering en heroriëntering van studenten in plaats van exclusief instellingsgerichte marketing.

Beste aanwezigen, er loopt een rode draad doorheen alles wat ik over onze ambities heb vernoemd en die gaat over samenwerking. Samenwerking binnen HOGENT, met het werkveld en binnen de hoger onderwijssector, samenwerking binnen Europa. Ik ben er van overtuigd dat dit de enige toekomst is van het hoger onderwijs: door verschillende vormen van samenwerking de gemeenschap beter dienen. Niet alleen om kostenefficiënter te werken, maar ook om inhoudelijke meerwaarde te creëren.

Vandaar dat HOGENT in 2017 een alliantie met EhB heeft opgericht en recent besliste om met EhB en AP intensief samen te werken op het vlak van onderwijs, onderzoek, strategie en administratieve ondersteuning. Dat HOGENT hier geen loze woorden verkoopt maken enkele concrete realisaties duidelijk. In de periode 2018-2023 werden er meer dan 80 alliantieprojecten gefinancierd (voor in totaal ongeveer 400.000 euro) met telkens promotoren van zowel EhB als HOGENT. Sinds 2018 is er een gemeenschappelijk auditcomité voor EhB en HOGENT, waar vanaf 2020 ook AP toetrad. Maar ook binnen de Gentse regio komt samenwerking steeds meer aan bod. HOGENT organiseerde samen met Artevelde hogeschool een brugprogramma naar het diploma pBa verpleegkunde voor HBO5-verplegend personeel dat werkt aan het UZGent. En vanaf 2024-2025 komt er samen met Artevelde hogeschool een pBa Medische Technologie en samen met Artevelde hogeschool en Odisee Brussel een pBa HR Management. Als hogescholen zijn we dus doelmatig in wat en hoe geprogrammeerd wordt. En werken we samen.

Er bestaat hierover trouwens een hardnekkige mythe die dringend moet ontmaskerd worden. De mythe van een hoger onderwijsaanbod dat op drift geslagen is. Ik herhaal het hier duidelijk: de hogescholen gaan wel degelijk rationeel om met het programmeren van opleidingen. Na opeenvolgende fusies van instellingen over de jaren heen wordt het opleidingsaanbod van hogescholen tegenwoordig in grote mate doelmatig opgezet. De idee-fixen die hierover herhaald worden contrasteren vaak met de feiten.

Een andere mythe is die van vermeende kwaliteitsproblemen in de lerarenopleidingen. Ik kan het niet laten om hier iets over te zeggen na enkele eerder op sensatie gerichte krantenkoppen die hierover verschenen. Er werd daarbij verwezen naar een VLOR rapport over de lerarenopleiding. Maar met een beetje begrijpend lezen leer je al snel dat het VLOR rapport genuanceerd, waarderend en vooral versterkend is. Het contrast met sommige zinderende krantenkoppen is groot. Voor de duidelijkheid: er is altijd ruimte voor verbetering en daarin verschillen de lerarenopleidingen niet van andere opleidingen. De verwachtingen van studenten, instellingen, de maatschappij en het werkveld zijn er ook niet minder op geworden. En de lerarenopleidingen zijn één van de elementen in een complexe problematiek van het lerarentekort. Maar onze lerarenopleidingen zijn wel degelijk kwaliteitsvol. En zodanig kwaliteitsvol dat ze steeds blijven werken aan die facetten die beter kunnen of aangepast moeten worden. En ondanks demotiverende en onbesuisde boodschappen in de media, blijven ze gaan voor het beste. Mijn steun hebben ze!

Het wordt trouwens eens tijd om de toegevoegde waarde te onderzoeken van een structureel samenwerkingsverband tussen het werkveld, de educatieve masteropleidingen aan de universiteit en de educatieve bacheloropleidingen aan de hogeschool. Het oprichten van een "School voor Onderwijs", zeg maar, voor alle niveaus van het onderwijs, van kleuter- tot en met hoger onderwijs. Een plaats ook voor de aanvangsbegeleiding van startende leraren en voor een leven lang professionaliseringsaanbod. Het samenbrengen van de expertises, academisch en professioneel met de expertise en ervaringen uit het werkveld kan hier een verschil maken. Je merkt het: opnieuw is samenwerking het sleutelwoord.

Wat dat betreft is er nog veel meer: samenwerking met het Vesaliusinstituut, de HBO5-verpleegkunde opleidingen van de secundaire scholengroep Stroom, samenwerking met Stad Gent in het kader van Gent cultuurstad 2030, samenwerking met het Gemeenschapsonderwijs om de oriëntering naar het hoger onderwijs te ondersteunen, samenwerking met Syntra en andere spelers in het kader van een leven lang leren en ontwikkelen en nog meer.

En samenwerking met de studenten: HOGENT heeft een mooie traditie van kritische maar constructieve studentenparticipatie. Dat komt niet vanzelf, daar werd en wordt blijvend in geïnvesteerd. Niet toevallig is een opdracht van HOGENT in de European University het organiseren van studentenparticipatie op Europees niveau. Dat heeft te maken met een actieve en visionaire

studentenvertegenwoordiging aan HOGENT die alle internationale partners heeft overtuigd van het belang hiervan. Ik wens dan ook het uittredend bestuur van Revolte, onze studentenraad, te bedanken voor het mooie werk dat geleverd werd en ik kijk uit naar een even goede samenwerking met het nieuwe Revolte bestuur.

Beste aanwezigen; HOGENT mag trots zijn op de weg die werd afgelegd en op de ambities die ze wil realiseren. We staan er en we worden gezien, maar we zijn geen eiland. We zijn geconnecteerd met andere kennisinstellingen, met het werkveld, met de overheid, met de maatschappij, met Europa, met onze studenten en onze medewerkers. We zijn een fiere hogeschool met regionaal, Vlaanderen-breed en Internationaal aanzien.

Beste studenten, beste HOGENTenaars: de ambities zijn pittig en de verwachtingen groot. De toekomst schrijven we zelf, maar ook samen met anderen. Ik wens jullie een schitterend academiejaar toe met collegialiteit, teamspirit, veel goesting, maar nog meer voldoening.

Samen maken we HOGENT.

Geachte aanwezigen, beste collega's, beste studenten; hiermee verklaar ik het academiejaar 2023-2024 officieel voor geopend.